

Junimea si Convorbiri Literare - Titu Maiorescu

Mentorul Junimii, om politic si deschizator de drumuri, Titu Maiorescu isi desfasoara activitatea in aprotipe toate domeniile culturii noastre. scoala literara condusa de el reprezinta un moment important in dezvoltarea literaturii romane pentru ca prin ea se impune spiritul critic si ea este prima scoala literara care face o selectie a valorilor.

Titu Maiorescu isi exprima principiile in cateva studii fundamentale, publicate in Convorbiri literare: O cercetare critica asupra poeziei romane de la 1867, in contra directiei de astazi in cultura romana (1868), Directia noua in poezia si proza romana (1872), Comediile d-lui L L Caragiale (1885), Poeti si critici (1886), Eminescu si poeziile lui (1889). El depaseste critica normativa (ce avea rolul de a promova criteriile care sa faca posibila o selectie a valorilor, dar se baza numai pe teoretizare si pe stabilirea principiilor), inaugurand critica aplicata. Mai mult, prin O cercetare critica asupra poeziei romane de la 1867 si Comediile d-lui I. L. Caragiale, el fundamenteaza critica estetica.

In articole precum Betia de cuvinte, Despre scrierea limbei romane, Rapoarte cetite in Academia Romana asupra modificarilor ortografiei, Titu Maiorescu pledeaza pentru adoptarea principiului fonetic in scriere si combaterea principiului etimologic (el critica tendinta latinistilor de a deforma limba). Propune, de asemenea, inlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin si sugereaza evitarea excesului de neologisme.

-O cercetare critica asupra poeziei romane de la 1867-

In acest studiu, scris in vederea alcatuirii unei antologii de poezie contemporana, se contureaza cateva principii estetice necesare intelegerii poeziei in general (acest studiu face parte din seria articolelor care fundamenteaza la noi critica estetica).

Influentat de estetica germana (Hegel, Kant), criticul considera ca in analizarea unei opere literare trebuie avute in vedere cateva principii pe care le prezinta in cele doua parti ale articolului.

In prima parte - "Conditieunea materiala a poeziei" - defineste arta si poezia raportandu-le la stiinta: domeniul artei este frumosul, al stiintei este adevarul ("cea dintai si cea mai mare diferenta intre adevar si frumos este ca adevarul cuprinde numai idei, pe cand frumosul cuprinde idei manifestate in materie sensibila"). Asadar, materialul poeziei trebuie sa fie constituit din imaginile sensibile sugerate de cuvinte in mintea cititorului. Pentru a se ajunge la aceste imagini artistice, poetul trebuie sa depaseasca banalul si abstractiunea cuvantului, fapt posibil prin utilizarea diverselor procedee stilistice: epitetul ornant, personificarea, comparatia, metafora, tropul in general. Maiorescu isi sfatuieste, totusi, contemporanii sa se fereasca de figurile prea des utilizate si intrate in limba comuna (devenite clisee).

Criticul remarca si faptul ca subiectul poeziilor - impresiile lirice, pasiunile, frumusetile naturii - sunt vechi de cand lumea, insa noua poate fi viziunea asupra lor si "incorporarea lor in arta". Pentru ca imaginile sugerate de poezie sa fie originale, poetul trebuie sa stabileasca "un raport pana atunci

necunoscut intre lumea intelectuala si cea materiala", descoperind astfel "o noua armonie a naturii".

In a doua parte a articolului - "Conditieunea ideala a poeziei" - considera ca tema sau ideea poeziei trebuie sa fie intotdeauna un sentiment sau o pasiune si nu "o cugetare exclusiv intelectuala" sau care tine de taramul stiintific. In descendenta esteticii germane, poezia i se pare un produs de lux, o nobila inutilitate, fara finalitate practica si de aceea este impotriva poeziei patriotice. El stabileste o anume structurare a operei, care trebuie sa corespunda manifestarii sentimentului si, prin urmare, sa respecte trei caracteristici ale afectelor: "repejunea" (viteza) ideilor, exagerarea perspectivei si o crestere gradata a intensitatii sentimentelor spre deznodamant.

Referindu-se la prima caracteristica, Maiorescu este iritat de insistenta poetilor de a repeta aceeasi idee cu alte cuvinte, considerand ca textul poetic ar trebui sa fie dens la nivelul semnificatiilor. Pentru respectarea celei de-a doua caracteristici, el propune utilizarea contrastului si se declara impotriva folosirii in exces a diminutivelor (care au tocmai efectul invers celui dorit). In aceeasi ordine de idei, alegerea obiectului poeziei trebuie sa se distinga de obisnuit si comun. Respectarea celei de-a treia caracteristici este necesara pentru a da nastere tensiunii poetice si pentru a tine treaza atentia cititorului.

-In contra directiei de astazi in cultura romana (1868)-

Avand o tenta polemica, articolul precizeaza in linii mari pozitia Junimii in privinta civilizatiei romane din a doua jumatate a secolului al XIX-lea si are un scop pedagogic. Titu Maiorescu dezvolta aici cunoscuta teorie a formelor fara fond (reluata si infirmata mai tarziu de E. Lovinescu) prin care se caracteriza societatea romaneasca. El constata ca din cauza "spoielii de civilizatie", aceasta nu poate evolua in spiritul adevarului. Sedusa de "lustrul dinafara", societatea romaneasca a imprumutat forme, institutii ale civilizatiei occidentale, cum ar fi presa politica si literara, academia, conservatorul, democratia parlamentara scoala, ateneul etc. fara a avea fundamentul necesar, fara a avea traditia care sa le garanteze autenticitatea. In sprijinul aceleiasi idei, el respinge exagerarile latinistilor (puristilor) care deformau si falsificau limba si istoria nationala si impune necesitatea refuzului mediocritatii culturale.

Studiul subliniaza nevoia organizarii culturii romane si vorbeste in final despre importanta acesteia in istoria unui popor, afirmand ca dezvoltarea ei nu se poate produce in contextul unei culturi false si ca "in lupta intre civilizatia adevarata si intre o natiune rezistenta, se nimiceste natiunea, dar niciodata adevarul".

-Directia noua in poezia si proza romana (1872)-

Studiul se doreste a fi o analiza a noului val de scriitori, pe care Maiorescu doreste sa-i indrume in spiritul literaturii autentice.

Desi personalitate a pasoptismului, Vasile Alecsandri este asezat in fruntea noii directii, pe care o

conduce spiritual, caci pastelurile (apreciate de Maiorescu) sunt "insufletite de o simtire asa de curata si de puternica a naturei, scrise intr-o limba asa de frumoasa incat au devenit fara comparare cea mai mare podoaba a poeziei lui Alecsandri, o podoaba a literaturii romane indeobste".

In aceeaasi nota prezinta si noua directie literara, care, spre deosebire de vechea literatura, se caracterizeaza prin "simtamant natural, prin adevar, prin intelegerea ideilor (...) civilizatiei apusene (...), prin pastrarea si chiar accentuarea elementului national".

Surprinzatoare este intuitia maioresciana care il asaza pe Eminescu imediat dupa Alecsandri ca reprezentant al directiei noi, desi la acea data Eminescu publicase doar cateva poezii. Portretul facut poetului surprinde talentul neobisnuit si spiritul romantic: "Cu totul deosebit in felul sau, om al timpului modern, deocamdata blazat in cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv mai peste marginile iertate (...), in fine, poet in toata puterea cuvantului (...)". Criticul apreciaza in mod deosebit farmecul si "precizia limbajului", precum si "usurinta versificarii", viziunea inalta si intelegerea artei antice.

Studiul prezinta si alti poeti minori, iar in a doua parte realizeaza o analiza a prozei (reprezentata de Odobescu, Slavici, Iacob Negruzzi s.a.)

-Comediile d-lui I. L. Caragiale (1885)-

Articolul a fost scris cu scopul de a-l apara pe Caragiale de acuzatiile de partizanat politic, imoralitate si trivialitate. in 1885 se jucase pe scena comedia "D-ale carnavalului", iar presa vremii respinsese piesa considerand ca isi bate joc de "anumite apucaturi ale partidului liberal".

Confirmand teoria formelor fara fond, Maiorescu sustine ca dramaturgul urmare sa descrie o fresca a societatii contemporane si ca tipurile umane prezentate sunt autentice, constituind expresiile artistice ale vietii sociale din a doua jumatate a secolului al XIX-lea. Caragiale nu poate fi acuzat de partizanat politic pentru ca piesele lui respecta adevarul vietii, al unei societati si dramaturgul ar fi folosit aceeaasi satira in prezentarea oricarui alt fenomen: "acelasi Caragiale care astazi isi bate joc de fraza demagogica, si-ar fi batut joc ieri de islic si tombatera."

Raspunzand acuzatiei de imoralitate, Titu Maiorescu defineste morala in arta, spunand ca arta nu are finalitate practica (idee preluata din estetica germana si dezvoltata in studiul "O cercetare critica ...") si nu isi propune sa faca in mod explicit morala.

Recurgand la modele celebre - Othello, Hamlet de Shakespeare sau Mizantropul de Moliere - , criticul demonstreaza ca arta nu poate propune reguli sau impune norme de conduita, iar garantia moralitatii unei opere de arta este chiar valoarea ei artistica.

Ideea de trivialitate in arta este strans legata de cea de moralitate, fiind sinonima cu falsitatea, nonvaloarea, lipsa talentului: "o imparateasa cu expresii academice, manierate, dupa gustul trecator al unui public trecator, poate sa fie in adevar triviala, pe cand sotia cherestegiului

Dumitrache nu este".

-Poeti si critici (1886)-

Studiul, cu un caracter polemic, are ca punct de plecare articolele tinerilor B. st. Delavrancea si Al. Vlahuta care, facand o comparatie intre Eminescu si Alecsandri, il desconsidera pe cel din urma din cauza simplitatii ideilor.

Replica lui Maiorescu este pe cat de diplomata, pe atat de subtila, facand in acelasi timp si o analiza a diferentelor dintre un poet si un critic (in conceptia lui, cele doua atribute se exclud reciproc). A face o comparatie intre Eminescu si Alecsandri i se pare o asociere la fel de nefericita ca si o comparatie intre Leupradi care a scris numai 35 de poezii si Victor Hugo de la care au ramas drame, romane si sute de poezii. Cei doi poeti trebuie judecati dupa alte criterii. Alecsandri a fost un deschizator de drumuri in lirica erotica, in poezia descriptiva (pasteluri), in poezia patriotica, in teatru, valorificand si creatia populara in literatura culta. El trebuie inteles si valoarea lui sta in totalitatea actiunilor sale literare. in schimb, cele 70 de poezii ale lui Eminescu trebuie apreciate "in adanca lor melancolie si in amaraciunea lor satirica."

-Eminescu si poeziile lui (1889)-

Articolul completeaza portretul lui Eminescu inceput in "Directia noua ..." si este primul studiu important dedicat poetului dupa moartea sa.

In prima parte se contureaza personalitatea eminesciana (rezultatul "geniului sau innascut"), prin informatii biografice sumare. Maiorescu aminteste "covarsitoarea inteligenta" si memoria care l-au ajutat sa-si formeze o cultura "la nivelul culturii europene". Conform criticului, coordonata esentiala a personalitatii sale este seninatatea abstracta, lumea in care traieste poetul fiind o lume a ideilor generale.

A doua parte a studiului prezinta poezia eminesciana pe care o considera expresia cea mai inalta a literaturii romane de pana atunci. Bogatia de idei se sprijina pe cultura neobisnuit de variata (literatura antica si moderna, filozofie, religie crestina si orientala, istorie romana si universala) si este completata de perfectiunea formala a poeziilor.

Limbajul eminescian caracterizat prin muzicalitate are ca punct de plecare armonia poeziei populare si limba vechilor cronici.

Titu Maiorescu remarca trei tipuri noi de rima: o rima in care atare numele propriu (mila-Dalila, Musatini-datini, scripet-Egipet), o alta rima surprinzatoare in care intra un cuvint din limbajul comun (brat-nesat, inalte-incalte) sau o rima in care este prezent un cuvint cu cratina (luminandu-l - gandul, recunoasca-l - dascal).

Concluzia textului este formulata pe un ton profetic: "Acesta a fost Eminescu, aceasta este opera lui. Pe cat se poate omeneste prevedea, literatura poetica romana va incepe secolul al 20-lea sub auspiciile geniului lui, si forma limbei nationale, care si-a gasit in poetul Eminescu cea mai frumoasa infaptuire pana astazi, va fi punctul de plecare pentru toata dezvoltarea viitoare a vestmantului

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

cugetarii romanesti"